

Sestre

Pepcovu Božićnu priču čita

Lu Jakelić

Natalija

Netremice sam motrila treperava svjetla na božićnom drvcu u kući svojih roditelja. Sjedila sam obavijena potpunom tišinom. Mislim da sam se umorila od obiteljske zbrke i strke, od svakodnevne buke. Navikla sam živjeti sama, u miru, u simbiozi. Samo moj mačak i ja. Ja nisam gurala nos u njegova posla, a ni on njušku u moja. U početku si nismo pretjerano iskazivali osjećaje i nismo smetali jedno drugom, ali s vremenom sam se navikla na to da mi Gandalf dođe u krilo i pritom gotovo sruši laptop koji sam obično držala u njemu. Jako sam voljela svoj život, toliko različit od sestrina. Dugo mi nije išlo u glavu da je sreću pronašla u svakodnevnom i svakidašnjem životu, što za mene nije dolazilo u obzir. Ali osjećala sam da je zaista sretna.

Upravo je spremala djecu u krevet. Pokušale smo razgovarati nakon večere, ali djeca su zahtijevala njezinu pažnju, pa im je otišla pročitati priču za laku noć. Ipak je prije svega bila majka, a tek nakon toga moja sestra. Polako sam se navikavala na to.

Sofija se vrlo brzo udala, i to za svojeg prvog dečka. Nikako mi to nije sjedalo. Sjećam se kada sam stajala iza nje na dan njena vjenčanja i imala joj poriv reći: „Curo, što to radiš?“ Htjela sam je upozoriti, potaknuti da isproba različite stvari, da si malo da oduška, da doživi nešto prije nego što se za cijeli život veže za jednog muškarca. Osobno nisam mogla zamisliti da se budim pored jednog te istog lica svaki dan... Za vijeke vjekova.

Toga dana u kolovozu, kada se moja starija sestra udavala, nervozno sam se osvrnula oko sebe, gledajući svatove, ali svi su djelovali sretno, uzbuđeno i ganuto jer se Sofija nekome zavjetovala na vjernost i odanost do kraja života. Do kraja života? Ta to je jako dugo! Kako možeš obećati tako nešto kada ti je tek dvadeset i pet godina? Kada tako malo znaš i u biti još ništa nisi doživio??

Ja se čak ni sada ne bih mogla odvažiti na takav rizik. Iako sam sada već bila starija nego Sofija na dan svojega vjenčanja. Imala sam mačka, osjećala sam se odgovornom za njega, a i on se vjerojatno osjećao odgovornim za mene na svoj

način – i tako je bilo najbolje.

Naravno, ponekad bih upoznala nekoga, izašla s njim na večeru, u kino, kazalište, ali razmišljanje o zajedničkoj budućnosti? Nikada. Moja se budućnost svodila na planiranje zimskog odmora ljeti ili ljetnog odmora zimi. Možda zato moje veze nikada nisu bile dugovječne? Nažalost, moram priznati da je najbolja veza koju sam dosad ostvarila bila s mojim mačkom.

Kao na mig, Gandalf mi je skočio u krilo i počeo se maziti.

„Hoćeš li razgovarati sa mnom ljudskim glasom?“ upitala sam ga.

Pogledao me s prijezirom. Kao da je ljudski govor samo za slabiće. Tako smo neko vrijeme sjedili u potpunoj tišini. Često smo tako sjedili, upijajući večer kao da se bojimo da će nam procuriti kroz prste.

„Ne možeš osnovati obitelj s mačkom“, moja mi je majka i prečesto govorila.

„Izgleda da mi nikada nećeš podariti unuke“, dodao bi moj otac.

Sofija nikada nije načinjala tu temu. Živjela je svoj život i činila se istinski sretnom. Iako sam ponekad, dok smo se dopisivale preko WhatsAppa, mogla razabrati da je umorna ili iznervirana. Valjda je to sudbina svih majki.

Često smo razgovarale, ali rijetko uživo. Živjele smo u različitim dijelovima zemlje i bilo nam je teško naći se. Zato je Božić kod naših roditelja bio svetinja. Nikome od nas ne bi palo na pamet dogovoriti druge planove za Božić. Čak ni meni, iako nikad nisam bila sentimentalna ni vezana za tradiciju.

Moje su mi misli izmamile osmijeh na lice.

Osobito sam uživala u jednoj od naših božićnih tradicija. Razmišljala sam o godišnjoj bitci između Sofije i mene oko toga čiji će ukras biti na vrhu božićnog drvca. Tako je bilo otkada znam za sebe. Možda sam upravo zato mogla glisirati kroz život – jer sam znala da će me obiteljski dom uvijek čekati kao sigurna luka? Bez obzira na to što radila u životu i s kim?

Gandalf mi je skočio s koljena i otišao provjeriti je li se išta pojavilo u njegovoj zdjelici nakon večere.

Ustala sam sa sofe, otišla do božićnog drvca i popravila kuglicu koja se skoro bila odmetnula u slobodni pad. Nasmiješila sam se pri pogledu na obilato okićeno drvce. Nekoć smo drvce kitile ukrasima koje bismo teškom mukom izradile u vrtiću i školi. Sofija je uvijek lijepila vijence od papira sa svojim uobičajenim strpljenjem, a ja sam improvizirala s ukrasima koje je mama obično vješala bliže zidu kako njihova ružnoća i upadljivost ne bi pokvarile božićnu čaroliju za čije se prizivanje toliko brinula.

Mačak je skočio na stol i opružio se preko daljinskog upravljača. Počele su svirati božićne pjesme.

„Zar i ti maštaš o božićnoj čaroliji, mačore?“ upitala sam ga naglas i maknula ga sa stola. Uputio mi je prijekoran pogled.

Kod mene doma Gandalf je mogao šetati gdje god mu se prohtije, ali moja mama sigurno ne bi s odobravanjem gledala na mačka ispružena na bijelom božićnom stolnjaku.

Otišla sam do kredenca u kojem su se nalazili moji pokloni. U našoj obiteljskoj kući imali smo običaj da najmlađe dijete uzima poklone ispod božićnog drvca i dijeli ih onima čije ime piše na njima. Nekoć je ta uloga pripadala meni, ali sada to već neko vrijeme rade Sofijina djeca. Dok još nisu znala čitati, mama bi im lijepila ceduljice u boji kako bi znali koji poklon kome dati. Pokloni namijenjeni meni uvijek su dolazili uz ružičaste naljepnice.

Nisam ih sve otvarala odjednom. Minuli su dani kada smo Sofija i ja s nestrpljenjem iščekivale Djeda Božićnjaka. Valjda svaka odrasla osoba kad-tad izgubi dodir s tom dječjom radošću.

„Za to djeca i služe“, rekla mi je danas sestra, s osmijehom gledajući Jakova i Juliju, koji su smijući se trčkarali po kući, u potrazi za tragovima starca odjevena u crveno. „Da nikada ne zaboravimo da vrijedi uživati u svakoj sitnici.“

„Nisam ja to zaboravila“, odvratila sam možda malčice preoštro. Kao da sam joj htjela dokazati da je život koji sam odabrala dovoljno dobar.

„Ja ponekad zaboravim“, uzdahnula je Sofija. „A onda me djeca podsjetite na to. Obično dok spavaju.“

Te sam godine od nje dobila poseban poklon. Ležao je ispod božićnog drvca, kao da je zaboravljen. Primijetila sam ga tek kada sam ostala sama.

Vinilna ploča Nirvane bila je moj najveći nedosanjani san. Sanjala sam o tome da je držim u rukama kada sam imala nekih deset godina. Moji su roditelji smatrali da ta glazba zvuči poput vapaja i urlika prokletnika i nisu mi htjeli kupiti ploču. A ja sam bila sigurna da ću je dobiti! Ta ipak sam je zatražila od Djeda Božićnjaka! Naravno, s deset godina više nisam vjerovala u njega, ali i dalje bih mu po navici pisala pisma. Uvijek bismo ostavljali papiriće sa svojim snovima i željama na prozorskoj dasci. Ujutro ih više ne bi bilo, a na Božić bi se naši snovi čudesno pretočili u stvarnost ispod božićnog drvca.

Te godine, kada sam napisala da jako želim Nirvaninu ploču, bila sam sigurna da će me dočekati ispod božićnog drvca. Ali nije. Tamo je bila druga ploča, s kompilacijom božićnih pjesama. Plakala sam cijelu večer.

Sofija je dobila sve darove sa svojeg popisa. Tada mi se činilo da mi je učinjena velika nepravda. Zapravo, taj se osjećaj često provlačio kroz naše obiteljske odnose.

Kasnije sam shvatila da su me roditelji htjeli ugurati u kalup koji su pripremili za mene. Željeli su da čitav život živim prema modelu koji su oni smatrali ispravnim. Vjerojatno su mislili da postoji samo jedan recept za sreću. Ne sumnjam da su htjeli samo najbolje za mene. Ali to tako ne ide i zato nije ni išlo.

Počelo je s Nirvanom, a onda im se ni moji drugi životni izbori nisu baš svidjeli. Srećom, imala sam dovoljno snage da krenem putem za koji sam smatrala da je pravi za mene. Iako sam se ovdje, kod svojih, ponovno osjećala kao mala, pomalo uplašena djevojčica koja se ustručava govoriti o svojim snovima jer se osjeća kao da neće dobiti potrebnu podršku.

Jako me dirnulo to što se Sofija sjetila ploče. Ostvarenje toga sna nakon toliko godina poprimilo je novu dimenziju. U meni je izazvalo sentimentalnost, a to je

bilo posljednje što bih očekivala od sebe. Osjećala sam zahvalnost jer nije zaboravila koliko mi je to bilo važno i jer je htjela nadoknaditi moje ondašnje razočaranje.

Ugasila sam božićne pjesme, izvadila svoju ploču iz snova i stavila je na naš stari gramofon. Spustila sam iglu i za tren sam bila okupana zvukovima koje sam tako dobro poznavala.

Podsjetili su me na djetinjstvo. Toliko ih dugo nisam čula.

Sjela sam na sofu i zatvorila oči. Nisam ni slutila da će glazbena sjećanja u meni pobuditi tako snažnu reakciju.

„Definitivno nisam očekivala da ću sići u boravak i ugledati svoju sestru kako se sva raspekmezila zbog glazbe koja nema nikakve veze s Božićem.” Začula sam Sofijin nasmijani glas. Upravo je ušla u boravak.

„Zatekla si me u trenutku slabosti.” Brzo sam obrisala suze.

„Svi mi imamo takve trenutke. I svakoga od nas nešto dira u žicu. Za mene se Božić više vrti oko 'Tihe noći' i pjesama koje pjevaju moja djeca, ali nas smo dvije uvijek bile drukčije emotivno naštimane.”

„Ja nisam mislila da sam uopće emotivno naštimana.” Zavrtjela sam glavom.

„Jesi. Samo u drukčijem tonalitetu od mene.”

Sofija

Kada su djeca napokon utonula u san, sišla sam dolje. Samo sam htjela popiti gutljaj vode i odvući se natrag u krevet. Svi smo bili umorni. Od dugog putovanja i promjene svakodnevnog ritma prema kojem smo inače funkcionirali. Nakon početne euforije koja ih je obuzela dok su im baka i djed čitali priče za laku noć, djeci je bila potrebna stabilnost i bilo im je samo do mame. Kao i uvijek.

I tako, moji su roditelji otišli u krevet – obično su išli rano na spavanje – a ja sam čitala knjigu koje sam se sjećala iz vlastita djetinjstva, a koju su djeca bila pronašla na polici u knjižnici svoje bake i djeda. Moj je muž zaspao prvi, ali djeca su, sva uzbuđena zbog svih poklona i posjeta mojima, razmišljala o svemu osim o odlasku u svijet snova. Kada su napokon zaspala, bila sam iscrpljena i jedva sam se čekala uvući pod mekani poplun koji bi majka uvijek izvadila za nas kada bismo joj dolazili u posjet.

No, kada sam ugledala svoju mlađu sestru kako sjedi sasvim sama na sofi i sluša glazbu koja nema nikakve veze s Božićem, odlučila sam neko vrijeme ostati uz nju. Ušla sam u sobu i zamijetila suze na njenim obrazima. Prvo sam pomislila da je tužna zbog nečega što se dogodilo, ali to su bile suze ganuća!

Nisam znala da je kadra za takve osjećaje.

Uvijek je bila žilava. Mnogo žilavija od mene. Zavidjela sam joj na tome cijeli život. Bila je mlađa od mene, ali samostalnija, samouvjerenija i uvijek je znala što želi postići u životu. A ja? Ja sam bila mekana. Previše mekana. Preosjetljiva za ovaj svijet, pa sam se otkad pamtim morala okruživati ljudima koji bi se brinuli za mene. Sretna sam jer sam naišla na one prave, one istinski dobre. Svojeg supruga Mateja upoznala sam u osnovnoj školi i već tada nismo mogli zamisliti budućnost jedno bez drugog.

Mnogo sam puta čula, ne samo od Natalije, da je put koji sam odabrala dosadan.

S time sam se donekle i mogla složiti. Imala sam dosadan... ali divan život. Nisam ganjala vatromet; umjesto vlaka smrti u lunaparku sam uvijek radije posjećivala dvoranu ogledala, koja bi mi na trenutak omogućila da vidim kako je to biti netko drugi. A osoba s druge strane ogledala nikada mi se ne bi toliko svidjela da poželim promijeniti bilo što u svojem ponašanju ili svojoj okolini.

Sviđao mi se moj život. Sviđao mi se upravo zato što je bio nalik na monoton i predvidljiv film. Bez naglih obrata, bez dramatičnih događaja. Radnja je bila spora, sigurna, a akteri su me uvijek podržavali i uvijek sam se mogla osloniti na njih.

Dakako, zavidjela sam Nataliji na njezinoj asertivnosti. Divila sam se njezinoj genijalnosti, inteligenciji, sposobnosti da postavi granice i kaže „ne”. Ja to nisam bila u stanju i zato sam morala pronaći sigurno utočište u zagrljaju svojega dečka, a kasnije i muža.

Natalija je bila poput vjetra. Nitko nije mogao ići ukorak s njom. Jurila je za svojim snovima, podižući kriterije sve više i više. Nizala je uspjeh za uspjehom. Za većinu njih vjerojatno nisam ni znala.

Ali možda je ispod tog čvrstog oklopa zapravo bila ranjiva? Možda je ustvari bila toliko krhka da je bila prisiljena stvoriti čvrst oklop oko sebe kako je nitko ne bi povrijedio?

***

Uvijek smo se nadmetale. Oko svega živog. Uglavnom oko ljubavi naših roditelja, posebno mame. Sjećam se kada se vratila iz bolnice sa zavežljajem, za koji se ispostavilo da je moja sestra. Euforija koju sam tada osjetila brzo je splasnula u razočaranje. Htjela sam nekoga za igranje, no mislila sam da sam roditeljima jasno dala do znanja da bi moja sestra trebala biti malo starija od mene ili barem slične dobi! Moja najbolja prijateljica u to vrijeme imala je takvu sestru! Nisam računala na to da će mi to kmečavo derište preoteti majku. Majku koja je prije bila samo moja, a koja će od sada biti potpuno usredotočena na brigu o tom zahtjevnom malom derištu!

Pretpostavljam da se tada stavljalno manje naglaska na potrebe djece, ili se barem o tome nije govorilo. Nije se toliko govorilo o usredotočenoj svjesnosti i mentalnom zdravlju kao danas. Malo ljudsko biće jednostavno se moralo naviknuti na svoj novi život. Nije bilo lako i izazivalo je mnogo frustracija. Zato sam ja, dok sam bila trudna s drugim djetetom, pročitala sve moguće knjige o braći i sestrama koje su bile dostupne na tržištu. Htjela sam izbjeći greške svojih roditelja. Učila sam o mehanizmima koji upravljaju novorođenčetom kako bih bila u stanju razumjeti ponekad iznenađujuće reakcije svojeg starijeg djeteta. Znala sam da će mi se tu i tamo potkrasti koja pogreška, a da toga ne budem ni svjesna. Valjda se svi roditelji trude dati sve od sebe, vođeni ljubavlju. Ponekad, međutim, sve krene u drugom smjeru.

Naravno, s vremenom sam se navikla na novonastalu situaciju i zavoljela svoju sekicu, iako je u mom srcu uvijek bio trn. Sve bi to bilo bolje da su me za tu promjenu pripremili kako priliči...

***

Nije mi se više spavalo. Sjela sam pokraj Natalije, pokrila se dekom i slušala „one stravične zvukove“, kako je naša majka nazivala ovu vrstu glazbe.

„Toliko godina kasnije ovo mi zvuči jednako loše“, prošaptala sam. „Iskreno, ne znam što te tu toliko dira.“

„Ne dira me glazba, već to što si se sjetila.“ Natalija mi se nasmiješila.

„Jesam.“ Kimnula sam glavom. „Naravno da jesam.“

„Sumnjam da će itko iz naše obitelji ikada zaboraviti taj Božić.“ Moja je sestra uzdahnula. „Napravila sam takvu scenu zbog poklona koji mi se nije svidio.“

„Bome jesi. Ali mogli su ti i kupiti ono što si tražila... Znaš, pokušala sam nagovoriti mamu da ti uzme tu ploču.“

„Kada? Sada?“

„Ne. Tada.“ Odmahnula sam glavom. „Nemojmo kvariti raspoloženje računajući koliko je godina prošlo.“

„Dosta.“ Natalija se nasmiješila. „Pogledaj samo kako ti se život promijenio od tada, koliko si toga postigla...“

„Ja da sam nešto postigla?“ bila sam iznenađena. „Uglavnom sam po cijele dane kod kuće. Ni ne stignem ništa postići! Radim samo na pola radnog vremena i vodim računa o kući. To je sve.“

Natalija me pogledala kao da ne razumije što govorim.

Divila sam se svojoj sestri. S nestrpljenjem sam pratila sve što sam o njoj mogla pronaći. Znala sam da se ja nemam čime pohvaliti. Bila sam računovotkinja, ali u posao nisam mogla uložiti toliko vremena i srca kao u svoju djecu. Svojom sam voljom odabrala ovaj životni put, svjesna posljedica, ali bilo je trenutaka kada sam se osjećala pomalo ljubomornom jer se ona

ostvaruje na potpuno drukčiji način.

„Sofija! Imaš divnu, pametnu djecu. Sjajna si mama. Našla si trajnu, stabilnu vezu... Meni se čini da imaš sve! A ja?” Uto joj je mačak skočio u krilo. „Ja imam Gandalfa.”

„Odabrale smo različite puteve.” Nasmiješila sam se. „A ja... nikada nisam mislila da bi mi se itko mogao diviti...”

„Kako da ne.” Natalija me zagrlila.

Postalo mi je toplo oko srca. Moja lijepa, pametna sestra divila se onome što ja činim sa svojim životom. Ponekad sam imala osjećaj da nitko ni ne primjećuje moj trud. A meni je to pak bilo najvažnije.

„Jesi li stvarno pokušala nagovoriti mamu da mi kupi ovu ploču?” upitala je nakon nekog vremena.

„Jesam.” Kimnula sam glavom. „Čak sam otišla s njom u prodavaonicu ploča da joj pokažem o kojoj se radi. Bila sam uvjeren da će ti je kupiti...”

***

Sjećam se tog Božića. Tada već dugo nismo vjeroval u Djeda Božićnjaka, ali u našoj je obitelji postojao prešutni sporazum da se to ne smije reći naglas.

„Ako ne vjeruješ u Djeda Božićnjaka, on ti jednostavno neće doći,” znao je reći tata.

Uostalom, nitko se ne voli odreći darova, pa mu se nitko od nas nije usudio proturječiti. Pisma sa željama uvijek su se stavljala na prozorsku dasku početkom prosinca. Ja sam bila prava znatiželjka, pa bih se, pošto bi svi zaspali, odšuljala dolje da pročitam što su moji roditelji i Natalija napisali u svojim pismima.

Te godine na njenu popisu želja nije bilo ničega osim toga albuma. Kada sam sklopila oči, još sam uvijek mogla vidjeti deset točaka ispisanih flomasterima različitih boja. U svakoj od tih obojenih točkica moja je sestra tražila istu stvar...

Bila je uvjeren da će joj naši roditelji ispuniti želju. Tatu je inače bilo lakše

pridobiti, pa sam se njemu obratila prvom. Tata je uvijek bio slab na nas.

„Tata, ona stvarno želi tu ploču“, rekla sam mu. „Obećaj mi da nećeš zaboraviti.“

„Neću. Napiši mi naziv ploče na papir.“

Zapisala sam mu to velikim slovima kako bih bila sigurna da će kupiti pravu. Nakon toga više sam puta provjerila je li dobro shvatio.

Nekoliko dana prije Božića na stolu sam ugledala ploču s božićnim hitovima. Obično sam ja bila ta koja je zamatala poklone za tatu, pa je tako i taj put mene zamolio da to obavim. Bilo je tu nešto kozmetike, knjiga i jedna ploča.

„Je li ovo za mamu?“ upitala sam, odmatajući s role papir u boji.

„Ne, za Nataliju.“

„Za Nataliju?“ Ostala sam u šoku. „Božićne pjesme u izvedbi muškog zbora? Ali tata, to nije ono što je zaželjela.“

„Znam.“ Tata je slegnuo ramenima. „Mama je otišla u prodavaonicu ploča, poslušala nekoliko pjesama tog tipa iz Nirvane i rekla da smatra da se Nataliji ne bi svidjela takva glazba...“

„Tata, ona svim srcem želi tu ploču! Zar nisi vidio da ništa drugo nije stavila na popis? Otkud mami pravo da odlučuje što bi se Nataliji trebalo sviđati?“

„Slušaj, srce, sve je to meni jasno... Ali mama je tako odlučila...“ Pogledao me kao da se tek tada sjetio kako treba razgovarati sa mnom. „Mama i ja odlučili smo da bi božićna kompilacija bila prikladnija za desetogodišnju djevojčicu.“

Shvatila sam da će to Nataliji uništiti Božić.

Bila sam sigurna u to i htjela sam poduzeti nešto u vezi s tim. Obišla sam sve obližnje prodavaonice. Danas bih samo pretražila internet, ali u to vrijeme nije postojala ta mogućnost. Nigdje nisam mogla pronaći sestrinu ploču iz snova. U našem malom gradu nije bilo baš puno izbora, a pred Božić je sve bilo rasprodano. Imala sam misiju, cilj koji nisam mogla ostvariti. Htjela sam iskoristiti novac koji sam mukotrpno uštedjela od svojega džeparca kako bih

ispunila Natalijinu želju. Činila sam sve što je u moći jedne petnaestogodišnjakinje u silnoj želji da udovoljim svojoj mlađoj sestri.

„Prestani dizati takvu galamu“, rekla mi je majka kada sam je pokušala natjerati da se predomisli. „Danas želi ovo, sutra će već biti nešto drugo. Dobit će lijepe božićne hitove.“

Nisam zamotala taj poklon. Mislim da je na kraju to obavio tata. Toga sam Božića promatrala svoju sestru i uočila kako joj se izraz lica promijenio. Prvo sam vidjela radost u njezinim očima kada je zapazila prepoznatljiv oblik ispod božićnog drvca. Zнала je da je se radi o ploči. Nakon toga je bila na iglama. Nije mogla dočekati da raspara papir u koji je bio zamotan njen poklon. Kada ga je otvorila, na licu joj se očitivalo ogromno razočaranje. U to bih doba učinila sve da ispunim njezine snove!

S vremenom je sjećanje na taj događaj izbledjelo. Kupovali smo jedni drugima razne poklone. Neki su bili pun pogodak, a neki promašaj. Te sam godine u rujnu posjetila roditelje. Tražila sam nešto na tavanu i naišla na pismo u kojem je moja sestra u deset boja napisala što želi za Božić. Smjesta sam u glavi skovala plan za njeno božićno iznenađenje.

Natalija

„Želim ti nešto pokazati“, rekla je Sofija. Ustala je sa sofe kako bi dohvatila svoju torbicu i počela je mahnito pretraživati.

„Već sam dobila poklon“, nasmiješila sam se. „Onaj iz snova.“

„Kupila bih ti ga i ranije, ali sam smetnula s uma.“ Moja je sestra izvukla komad papira presavijen na pola.

„Što je to?“

„Samo pogledaj.“

Nisam mogla vjerovati svojim očima. Bilo je to moje pismo Djedu Božićnjaku od prije mnogo godina. Promatrala sam sitni rukopis koji se u međuvremenu nije naročito promijenio.

„Stvarno sam bila očajna“, priznala sam. „Deset sam puta napisala jednu te istu stvar.“

„Stvarno jesi. Toliko sam željela da ti se snovi ostvare jer si uvijek postizala sve što si željela. Ali ne i tada. Nasreću, nakon toga si uvijek ostvarivala svoje snove.“

„Zar to stvarno misliš?“ Bila sam iznenađena. „Nisam baš sigurna u to. Ti si bila ta koja je uvijek znala što želi i onda to ostvarivala. A za mene mi se čini da sam se čitav život borila s vjetrenjačama. Na trenutke to činim čak i sada...“

„Jesi li sretna?“ Sofija me upitala.

„Jesam. Sviđa mi se moj život. Što je najvažnije, sada znam da se ne moram nikome pravdati ni zbog čega. Pogotovo ne zbog svojih izbora. Ako želim ići ravno naprijed, pičem naprijed. Ako želim skrenuti udesno ili ulijevo, ne oklijevam. I znam da sama snosim posljedice svojih odluka ako se nešto dogodi.“

„Mama je čak prestala pitati kada ćeš naći nekoga“, priznala mi je sestra.

„Hvala Bogu. Mislim da o pravoj vezi, o izgradnji svoje budućnosti s drugom osobom možeš razmišljati tek kada posložiš sve u glavi. Prije nisam bila spremna za to.“

„Ja sam ušla u vezu prilično rano...“ započela je Sofija.

„Ti si uvijek bila točno ondje gdje trebaš biti. Bila si savršena starija sestra sa svime što čovjeku može zatrebati u ruksaku: flasterima, iglom i koncem i tabletama protiv bolova. Znala si se nositi s problemima u kojima bih se ja našla.“ Zagrlila sam je. „I još uvijek znaš. Uostalom, stalno te zovem, čak i ako me samo zaboli glava ili želudac.“

„To je istina.“ Sofija se nasmijala. „Smatraš li da si sada posložila sve u glavi?“

„Nisam sigurna.“ Na trenutak sam se zamislila. „Svakako se manje mučim. Asertivnija sam. Znam što mi se ne sviđa i na što nikako ne pristajem. I znaš što? Mislim da su me ljudi krenuli ozbiljnije shvaćati kada sam o tome počela

jasno i glasno govoriti.”

„To nam je uvijek bilo problem”, Sofija se nadovezala. „Drago mi je da su moja djeca u stanju postaviti granice. Ponekad čak i sa žičanom ogradom.” Nasmijala se.

„To će im na kraju odlično poslužiti”, rekla sam.

Bacila sam pogled kroz prozor. Vani je padao snijeg, a na susjednim kućama svjetlucale su lampice. Bio je to predivan prizor. Kada smo bile mlade, išle bismo u večernju šetnju. Odmah nakon večere zabundale bismo se i otišle čestitati Božić svojim prijateljima. U početku se razlika u godinama među nama činila znatnom, no s vremenom se pokazala potpuno nebitnom i kretale smo se u istom društvu. Lutale smo ulicama našega grada s termosicama punima toplog čaja na putu prema sajmišnom trgu, gdje smo se nalazile s prijateljima kraj ogromnoga božićnog drvca kako bismo i s njima provele malo vremena na dan koji je obično bio rezerviran za obitelj.

Zatim smo se obamrle od studeni vraćale kući. Robert nas je obično pratio kući; pristojno bi se pozdravio s nama, a onda, kada bi Sofija otišla spavati, tiho bi se vratio do mene... Te su mi misli izmamile osmijeh na lice. Jednom smo do rane zore gledali sve i svašta pod mikroskopom. Tada sam bila uvjerena da ću se jednog dana baviti biologijom.

No, nema povratka na staro. Tada nisam ni shvaćala da su ti kasnonoćni posjeti mog prijatelja, dugi razgovori koje smo vodili, postali dio naše božićne tradicije... To mi je jako nedostajalo.

„Hajdemo van. Kao u dobra stara vremena.” Kimnula sam glavom prema prozoru.

„Sada?” iznenađeno je upitala Sofija.

„Tek je malo iza deset.”

„Ja sam obično do deset sati ušuškana u krevetu i u dubokom snu.” Moja je sestra odmahнула glavom.

„A ja se ponekad u ovo doba tek spremam za izlazak. Malo šminke,

haljina...”

„Nećeš me nagovoriti na to.”

„Šminku već nosiš. Ne moraš obući haljinu, čak bih ti savjetovala nešto toplije.” Uperila sam pogled u nju. „Molim te, samo na nekoliko minuta. Vidjet ćemo hoće li Božić izgledati kao nekoć. Hajde, bar jednom učini nešto drukčije.”

Sofija me pogledala i nasmiješila se.

„U redu. Obući ću tople hlače i pripremiti termosicu s čajem.”

„Znači, ostajemo vani dulje?”

„Ne, ali tradicija je tradicija. A čaj je njezin neizostavan dio. Kao što je uvijek bio.”

Sofija

Ne znam zašto sam pristala na ovu božićnu noćnu šetnju. Možda zato što sam htjela ispuniti još jednu sestrinu želju? Bila je mlađa, pa sam bila navikla popuštati joj i pomagati. A može biti da je i meni nedostajala prošlost? Svaki mi je dan bio isti. Išla sam rano na spavanje jer je djecu ujutro trebalo voditi u vrtić i školu, a onda sam morala na posao da stignem sve obaviti prije nego što se vratim po njih.

Možda je Natalija imala pravo, možda se ponekad isplati učiniti nešto drukčije nego inače? Čak i ako zbog toga čovjek bude umoran iduća 24 sata? A i znala sam da idući dan neću morati rano ustati jer će baka i djed čuvati djecu. Uvijek su čeznuli za njima.

Zabundale smo se i izašle. Na cestama i ulicama već je bilo napadalo dosta snijega, a okolno se drveće savijalo pod sve težim bijelim pokrivačem. Pod nogama se čulo ugodno škripanje.

Osvrnula sam se i ugledala osvijetljeni prozor naše kuće.

„Zaboravile smo ugaziti svjetlo”, zamijetila sam.

„Uvijek smo to zaboravljale.“ Natalija se nasmijala.

„Tradiciju treba poštovati“, kontemplirala sam. „Tata je uvijek gundao jer smo ostavljale upaljeno svjetlo. Ljutio se, ali bi naposljetku uvijek preuzeo krivicu na sebe.“

„Ali ti nikada nisi zaboravljala ugasiti svjetlo! To je bio moj propust!“

„Ovaj sam put ja posljednja izašla iz prostorije.“ Zatrešla sam glavom.

„Nisam baš sigurna u to.“ Natalija me znakovito pogledala. „Kao i uvijek.“

Hodale smo dalje držeći se za ruke. Moja je sestra nosila Jakovljevu kapu. Nad glavom joj je poskakivala šarena kuglica. Izgledala je poput djevojčice, tako umotana u šal sa šarenim prugama i rumenih obraza.

„Izgledaš kao djevojčica.“ Pogledala me s očitim divljenjem.

„Upravo sam to ja tebi htjela reći.“ Nasmijala sam se. „Pogotovo s tom kapom s glomaznom kuglicom.“

„Nismo se nimalo promijenile“, složila se.

„Mi nismo, ali čini se da svijet jest.“ Odskočila sam u stranu kada je neki dječak projurio pokraj mene. Da mu se nisam pomaknula s puta, oboje bismo pali. Nakon nekog je vremena pokraj nas prošla skupina djece, sva ozarena jer pada snijeg. Smijala su se i vriskala, kao i mi ne tako davno.

„A možda se svijet i nije toliko promijenio?“ zamislila se Natalija. „Uostalom, svi u biti žele istu stvar.“ Sreću. Najvažnije je pronaći pravi put do nje. Sreća je za svakoga nešto drugo, a i način na koji se dolazi do nje ovisi od osobe do osobe.

Gledale smo ljudima kroz prozore, baš kao nekoć. Kroz razgrnute zavjese vidjelo se da svatko slijedi vlastiti recept za sreću. Jedni su jeli božićne kolačiće, dok su na drugim stolovima stajali tanjuri s japanskim sushijem. Jedan je par plesao, a kroz drugi se prozor vidjela cijela obitelj kako zajedno igra društvene igre.

Svi su se smiješili.

Sreća je imala toliko različitih lica.

Odjednom mi je zazvonio mobitel.

„Halo, tata?“ javila sam se. „Mislila sam da spavaš.“

„Ne spavam ja još“, pobunio se naš otac. „Gdje ste?“

„Otišle smo u šetnju. Kao i obično.“

„I mislio sam! I kao i obično, zaboravile ste ugaziti svjetlo u dnevnom boravku! Novac ne raste na drveću...“

Znakovito sam pogledala Nataliju.

„Ja sam kriva!“ viknula je moja sestra u slušalicu. „Ja sam ta koja je zaboravila ugaziti svjetlo!“

„To nije istina!“ usprotivila sam se. „Ja sam posljednja izašla iz sobe. A vjerojatno je tako bilo i prije deset godina!“

„Ne razumijem, o čemu vi to?“ Tata je bio očito zbunjen.

„Nema veze, tata. Drago mi je da smo ostavile upaljeno svjetlo jer si barem imao razlog da nas nazoveš!“

„Djeca spavaju.“ Tata je promijenio temu. „Išao sam ih provjeriti.“

„Super, hvala ti.“

„Julija je obgrlila onu čupavu mačku.“

„Julija spava s tvojim mačkom“, došapnula sam Nataliji.

„Izdajica!“ rekla je odmahujući glavom u nevjerici.

Natalija

Nikada ne bih rekla da je moj mačak u stanju pokazati pozitivne osjećaje prema bilo kome osim mene. Dosta smo toga prošli zajedno i ja sam jedina kojoj je stvarno vjerovao... Ja sam ga udomila kada je izgledao očajno. Iako je bio čistokrvan mačak i sada je izgledao sjajno, nije zadovoljio određene kriterije

svojeg tadašnjeg vlasnika, pa je završio na ulici. Točnije, bio je izbačen na ulicu kroz prozor.

Ne vraćam se često u ta sjećanja, ali veterinari i ja na jedvite smo jade uspjeli podići Gandalfa na noge. Jedna mu je noga bila slabija. Nažalost, do kraja života morat će snositi posljedice djela čovjeka koji je trebao biti odgovoran za njega. Srećom, to ga nije spriječilo da hoda.

Mislim da je prebrodio većinu svoje mačje traume tijekom godina koje smo proveli zajedno, ali nije vjerovao nikome osim meni. Sve do danas. Sasvim me zateklo to što je spavao pokraj Julije. Stvarno sam to željela doživjeti svojim očima.

Sofija je završila razgovor s tatom.

„Uvijek nas je zvao zbog tog svjetla.“ Nasmijala se. „Skroz sam zaboravila na to. Neke se stvari nikada ne mijenjaju.“

„Imam osjećaj da se tu u našem rodnom gradu mnogo toga nije promijenilo“, složila sam se. „Upravo zato tako rado dolazim kući. To mi ulijeva mir – jer u mojem svijetu vrijeme teče trostruko brže.“

„Ponekad samo trebaš zastati na trenutak. Natjeraj se na to. Za vlastitu dobrobit.“

„Da. Mislim da polako dolazim do toga.“

***

Sofija je imala pravo. Žudjela sam za malo stabilnosti. Ne bih to priznala naglas, ali poučena iskustvom shvatila sam da sam se vraćala kući kad god bi nešto pošlo po zlu. Primjerice, kada nisam uspjela otići na razmjenu studenata u Francusku, ali i kada sam se s druge razmjene vratila slomljena srca. Veoma zgodan i iznimno šarmantan Talijan pomutio mi je um i nakon nekoliko mjeseci dao mi je nogu. Jednostavno sam mu bila dosadila.

Plakala sam u naručju svoje majke, a zatim i svoje seke Sofije, koja je ostavila sve po strani i došla nam se pridružiti u previjanju emocionalnih rana. Kad god sam išla kod svojih, uvijek sam govorila da „idem doma“ – iako sam tada već

imala dom negdje drugdje. Shvatila sam da dom ne čine samo zidovi, već ljudi na koje se kao na svoje stupove uvijek možeš osloniti, kojima se uvijek možeš vratiti. Ljudi koji ne postavljaju previše pitanja, već te samo zagrle, skuhaju ti vrući čaj i razgovaraju ili šute s tobom cijelu noć.

Dom. Kada sam počela tako doživljavati svoj stan? Mislim da je to bilo kada sam udomila Gandalfa. Jer napokon sam se imala kome vratiti. Iako moj mačak još uvijek nije naučio pristavljati čaj.

***

Približavale smo se sajmišnom trgu, gdje smo se nekoć sastajale s društvom. Naši prijatelji iz djetinjstva i tinejdžerskih dana rasuli su se po cijelom svijetu. Neki od njih vjerojatno su došli kući za Božić, ali nismo mislile da će ih išta nagnati na šetnju usred noći.

„Natalija? Sofija?” Začule smo glas iza sebe.

„Roberte!” uskliknula sam.

Na prvu ga nisam prepoznala. Sjećala sam ga se kao mršava tinejdžera, a sada je ispred mene stajao skladno građen muškarac s uredno podšišanom bradom, na kojoj su svjetlucale pahuljice otopljenog snijega.

„Kako te lijepo vidjeti!” Zagrlio me. Uzvratila sam mu zagrljaj.

Koliko je ono prošlo?

Ne znam. Ne sjećam se kada sam ga posljednji put vidjela. Vjerojatno za neki od prošlih Božića... Ponovno smo se povezali prije nekoliko godina, preko Facebooka, kada sam udomila Gandalfa, ali osim toga ništa... Bili smo jako bliski u srednjoj školi, a onda smo oboje otišli na fakultet. I sve se raspalo. Ali je li zapravo uopće bilo ičega između nas? Da jest, ne bismo dopustili da svatko od nas pođe svojim putem.

Mislim da nijedno od nas u to doba nije bilo spremno ni za kakav bliži odnos. Bilo nam je osamnaest i činilo se kao da je čitav svijet pred nama. Možda je i bio? Robert je išao na studij veterine, a ja sam se odlučila za studij marketinga. Tada smo vjerovali da udaljenost od petsto kilometara isključuje bilo kakvu

moćnost veze. U svakom slučaju, tada su nas zanimale različite stvari u životu. Robert je spašavao životinje lualice, a ja sam učila kako se pobrinuti da korporacije postižu što bolje prodajne rezultate... Nismo puno razmišljali o onome što nam leži na srcu i duši. Ili smo mislili da se život vrti oko nećeg sasvim drugog?

„Baš smo se pitale hoćemo li sresti ikoga koga poznajemo.“ Moje je misli prekinula Sofija.

Dobro je da je nešto rekla jer ja nisam mogla izustiti ni slova. Nisam očekivala da će me susret s Robertom toliko potresti.

„Već neko vrijeme svake večeri dolazim na sajmišni trg.“ Nasmiješio se. „Otkad sam se vratio u naš rodni grad. Nahranim mačke lualice i provjerim treba li koja od njih moju pomoć, a zatim ih odvedem u ambulantu i bacim se na posao.“

Odjednom su se četiri mačke ukazale pored nas. Trljale su nam se o noge i glasno zahtijevale večeru. Robert je izvadio zdjelice iz ruksaka i stavio ih na obližnji zidić. Mačke su pristojno sjele i strpljivo čekale.

„Vidim da si ih dobro odgojio“, rekla sam.

„One najbolje odgojene već se izležavaju na sofama u finim domovima“, rekao je dok im je davao hranu. „Ove pokušavam pripitomiti kako bih im mogao pronaći dobre vlasnike.“

„Mama je rekla da ovdje vodiš veterinarsku ambulantu?“ upitala ga je Sofija.

Meni je to bio prvi glas. Da sam znala, možda bih još više inzistirala na šetnji? Ili bih povelala Gandalfa sa sobom da upozna Roberta? Ili bih možda... nastojala izbjeći susret?

Nisam mogla dokućiti svoje osjećaje.

„Tako je, ima neko vrijeme da sam se vratio. U stari kvart.“

Mačke su bile pojele svoje obroke i upravo su završavale svoju večernju nuđu. Razgovarali smo kao da nas ne dijele godine šutnje, kao da smo se tek

rastali.

„Bi li možda htio svratiti kod nas na šalicu čaja?“ predložila je Sofija.

„U ovo doba?“ Robert je zvučao iznenađeno.

„Ne bi bio prvi put.“ Moja nas je sestra znakovito pogledala.

„Ti si znala za to?“ Izmijenili smo iznenađene poglede.

„Naravno da jesam. Čuvala sam vam leđa pred našim roditeljima. Mogu i sada.“

Bespomoćno sam raširila ruke. Preplavila su me sjećanja na Roberta koji je dolazio k meni kada se činilo da su svi u kući pozaspali. Tiho bi se ušuljao u moju sobu, a onda isto tako tiho napustio našu kuću sat ili dva kasnije. Obožavali smo te večeri kada smo se krišom mogli maziti i razgovarati o svemu i svačemu, pa i ničemu. Moji roditelji nikako ne bi bili oduševljeni time što sam imala gosta u sitne sate... Nisam imala pojma da je Sofija znala za to. I nikada nije pokazala ni najmanju naznaku da zna.

„Hajde, idemo kući. Postaje jako hladno. Dobro da smo naišli na tebe, Roberte – barem će netko cijeliti naše torte.“

„Imamo dvije“, dodala sam.

„Zar još niste prerasle to svoje rivalstvo?“ Nasmijao se. „Uvijek biste napravile dvije. Koja je ovaj put bolja?“

„Moja!“ uzviknule smo uglas.

Robert je odmahnuo glavom u nevjerici.

„I da, također smo došle do zaključka da se neke stvari u životu nikada ne mijenjaju. I da se nekima od njih zadovoljstvo vraćati...“

***

Došli smo do naše kuće. Bila sam odrasla osoba, ali i dalje sam se osjećala kao da se moram šuljati. Kao da moram skrivati to što me Robert došao vidjeti tako kasno.

„U redu je. Neću nikome reći.“ Sofija je preduhitrila moje strepnje, namigujući mi. „Skuhat ću vam čaj i otići gore. Pravite se da me nema.“

Robert je uključio gramofon. Osjećao se kao kod kuće – ta ipak je bio ovdje mnogo puta. Dnevni boravak mojih roditelja izgledao je identično kao prije dvadeset godina.

„Nirvana? Godinama nisam slušao ovaj album!“ uskliknuo je od radosti.

„Ljudi, sada vas definitivno napuštam“, Sofija je uzdahnula. „Laku noć.“

Sjedili smo u dnevnom boravku neko vrijeme i osjećali se isto kao nekoć.

Možda se pojam sreće mijenja s godinama? Možda ono što nam se nekada činilo sasvim običnim kasnije zovemo srećom?

Dugo smo razgovarali i mislim da oboje nismo htjeli da noć ikada završi.

„Teto, ne možemo spavati.“ Julija je iznenada ušla u sobu, držeći Gandalfa u naručju.

Moj mačak to inače nikada nikome nije dopuštao! Čak je i meni bježao iz ruku!

„Dođi i sjedni s nama“, rekao joj je Robert. „Zapazio sam mikroskop tamo. Je li to tvoj poklon?“

„Da.“

„Želiš li vidjeti kako mačja dlaka izgleda pod njim?“

„O da, molim vas!“ uzviknula je Julija. „Ali nećemo je iščupati s njega! Moramo pretražiti sofuu!“

Robert je stavio mikroskop na stol i sve pripremio. Pažljivo su promatrali dlaku dok je Gandalf, nesvjestan da mu se secira krzno, ležao pokraj zdjele medenjaka na božićnom stolu. Gledala sam ih s nježnošću. U Sofijinoj kćeri vidjela sam onu davnu sebe. Nekoć sam gledala na svijet oko sebe s istom radoznalošću kao ona sada. Uzbudivalo me sve novo, baš kao i nju. Životu sam pristupala s istom energijom kao Julija. Voljela sam učiti i postavljati pitanje za pitanjem. Sada sam slušala kako moja nećakinja postavlja Robertu pitanja dok

on na njih strpljivo odgovara.

Nije prošlo ni nekoliko minuta prije nego sam začula novi par koraka u hodniku.

„Žedan sam“, rekao je Jakov rastežući se. „Mogu li dobiti malo vode?“

„Naravno.“ Nasmiješila sam mu se.

Jakov je počeo plesati u ritmu glazbe s ploče koju sam dobila od sestre. I on je bio poput mene. Ti su zvukovi očito budili nešto u njemu.

„Jesu li naša djeca ovdje?“ Sofija je ušla u kuhinju po drugi put te noći.

„Imate tulum bez nas?“ Njezin suprug Matej stajao je odmah iza nje.

„Božićni *afterparty*.“ Nasmijala sam se.

„Rado bismo vam se pridružili“, rekla je moja sestra.

***

Probdjeli smo gotovo čitavu noć. Ponekad treba tako.

Sofija i ja smo se, ušuškane pod jednim pokrivačem, prisjećale svega što nam je zajedničko, a uz to i objašnjavale jedna drugoj pojave iz naših zasebnih svjetova koje onoj drugoj nisu bile jasne. Svjetova za koje se ponekad činilo da pripadaju različitim galaksijama.

Julija, Robert i Matej, u pratnji Gandalfa, koji je očito bio zaljubljen u moju nećakinju, istraživali su sve što se dalo naći u našoj kuhinji i što bi bilo prikladno za stavljanje pod mikroskop, a Jakov je još jednom pustio ploču koju sam dobila na dar.

„Mama, sviđaju mi se tetine božićne pjesme“, rekao je, snažno tresući uvojcima. „Bako!“ uzviknuo je kada je vidio moju majku kako ulazi u prostoriju. „Ni ti ne možeš spavati?“

„Hej, Roberte, drago mi je što te vidim!“ rekla je moja majka sa smiješkom kada je ugledala mog prijatelja. „Stišaj to zavijanje!“ dodala je, teatralno pokrivši uši rukama.

„Bako! Ovo se mora slušati glasno!” rekao je sin moje sestre. „Misliš li da će mi Djed Božićnjak donijeti takav poklon sljedeće godine ako ga zamolim?”

I sestra i ja prasnule smo u smijeh. S iščekivanjem smo pogledale majku.

„Sigurna sam da hoće.” Sjela je na stolicu uzdahnuvši.

Isprva sam stekla dojam da želi potjerati Gandalfa sa stola, ali odustala je od toga i počela ga iza uha. Moj strahoviti i nepovjerljivi mačak prijateljski ju je pogledao i počeo presti. Jedva sam ga mogla prepoznati!

„Ima li koga dolje? Je li netko opet ostavio upaljeno svjetlo?” Čuli smo tatin glas s vrha stubišta.

Nismo se mogli prestati smijati.

„Dođi i pridruži nam se, djede! Imamo tulum!” vikao je Jakov, povlačeći baku za ruku da zapleše s njim.

Skuhala sam još jedan čajnik. Narezala sam nekoliko kriški Sofijine torte i nekoliko svoje.

S veseljem sam se ogledala ovim svijetom koji smo dijelili.

Svi kroz život kročimo različitim putevima. Ponekad oni znaju biti vijugavi ili strmi – i to je sasvim u redu. Ponekad zalutamo u mračnije uličice. Najvažnije je imati nekoga tko će nam pomoći pronaći put natrag kada se izgubimo. Imati voljene osobe čija je sudbina možda drukčija od naše, ali s kojima nam se s vremena na vrijeme ukrste putevi.

I možemo se samo nadati da ćemo ih uvijek sresti na postaji zvanoj SREĆA.